

במחנה אחד, וזה לא יתכן, שהרי התורה אמרה "ולא יטמאו את מחניהם" (157) ודרשינן מ"מחניהם" דמשמע שתי מחנות: תן מחנה לזה לזב, ומחנה לזה לטמא מת, שלא יהיו שניהם באותה מחנה.

אלא ודאי, היה שם מחנה לוי, ומחנה ישראל לא היה בשילה ונמצא שאין שניהם משתלחין לאותה מחנה, שהרי הטמא מת משתלח ממחנה שכינה ומותר במחנה לוי, ואילו זב משתלח גם ממחנה לוי.

אמר ליה רבא לאביי: אלא מאי אמרת מחנה ישראל לא הואי בשילה, אם כן, נמצאו זבין ומצורעין משתלחין למקום אחד! (158) כי בשילה אפילו המצורע — שדינו להיות משולח גם ממחנה ישראל — מותר בכל מקום חוץ ממחנה לוי, כיון שלא היה מחנה ישראל, ונמצא שהוא יושב באותו מקום שיושב הזב, וזה לא יתכן, שהרי התורה

דינה כהר הבית שמותר ליכנס שם טמא מת, אלא מדרבנן הוא שאסרוה לטמא מת, ובשילה לא היו אלא שתי מחנות בלבד.

והוינן בה: הי מינייהו משלשת המחנות לא הוה בשילה?

אמר אביי: מסתברא, דמחנה לוי מיהא הואי ומחנה ישראל הוא שהיה חסר בשילה [ועל מחנה שכינה לא דנו, כי ודאי היה].

דאי סלקא דעתך מחנה לוי לא הוה שם, אם כן, נמצאו זבין וטמאי מתים משתלחין בשילה חוץ למחנה אחת בלבד, והוא מחנה שכינה ששניהם אסורין בו, ומחוצה לו שניהם שוין, שכך הוא הדין: טמא מת אסור במחנה שכינה ומותר במחנה לוי, וזב אסור במחנה לוי ומותר במחנה ישראל, ומכיון שהיה שם רק מחנה ישראל [מלבד מחנה שכינה], הרי נמצא ששניהם מותרים להיות

ק"ז-א

קדושה נפרדת לאסור בה בעל קרי, וראה עוד בסמוך.

158. במקדש דוד [א סק"ב, כ סק"ב] כתב שעשר קדושות שנמנו בריש מסכת כלים, אי אפשר שתהיה קדושה חמורה בלי קדושה קלה, ואי אפשר לקדש את העזרה קודם ירושלים, כי אין קדושת מחנה שכינה בלי קדושת מחנה ישראל. ודבריו נסתרים מסוגיין שהוצרך רבא להוכיח משילוח מצורע שיש מחנה ישראל, ולא נקט מסברא שאין מחנה שכינה בלי מחנה ישראל. וכן מבואר לעיל [סב, א תוד"ה ואחד] שקדושת הבית קיימת גם אם קדושת הארץ בטלה. וראה באוצר הספרי [להגר"מ זמבא] בענין קדושת עבר הירדן שדן בזה בהרחבה.

כלפנים מהקלעים לאכול בהם קדשי קדשים. ומשמע שנקט שמדאורייתא יש להם דין מחנה שכינה ורק אין להם דין מקדש ולכן אין חייבין בהם כרת על טומאת מקדש, אך באמת ילקו בהם על כניסה למחנה שכינה. וכן מבואר מתוס' ביומא [ח, ב ד"ה דאין] לגבי לשכות הפתוחות לקדש, שאין חייבין בהם כרת וראה בזרע אברהם [ח"ב יח] אם יש בהם מלקות או רק איסור עשה.

157. התשב"ץ [ח"ג קלז] תמה איך היו הלויים מותרים בנשותיהם במדבר, והרי בעל קרי אסור במחנה לוי. ובמשך חכמה [יריש במדבר] תירץ שקדושת מחנה לוי היתה רק סביב המשכן, אך מקום אהליהם היה בחלק קרוב יותר למחנה ישראל, ונחשב רק כערי הלויים, אך לא היה בו

בהורג נפש בשוגג "ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה" ודרשינן מ"לך: ףבחייד! כאן הבטיח הקב"ה למשה שיזכה בחייו להבדיל שלש ערים למקלט.

ומתיבות "לך מקום" דרשינן: במקומדי! דהיינו, המקום שלך, שהוא מחנה לוי, אף הוא יקלוט את הרוצח.

ומתיבות "אשר ינוס שמה" דרשינן: מלמד שהיו ישראל גולין במדבר! ולהיכן היו גולין? שהרי לא היו ערי מקלט במדבר, למחנה לוי, כאמור, שאף הוא קולט!

אמרה במצורע "בדד ישב" שלא ישב טמא אחר עמו? (159)

אלא אמר רבא: לעולם כולהו תלתא מחנות הוו (160), בשילה. ומאי "לא היו אלא שתי מחנות" ששינוו בברייתא: לקליטה! (161) — שלא נהגה שם תורת מחנה לוי לענין שתקלוט לתוכה את ההורג נפש בשגגה.

ודייקין: מכלל, דבמדבר הואי קלטה מחנה לוי?!

ומסקינן: איין! והא תניא [בניחותא:] נאמר

שילה לא היתה קדושה כמחנה ישראל, ומשמע שתוך העיר הוא גבול מחנה ישראל בשילה. וראה עוד להלן [ק"ח, ב].

ולביאורו נמצא שכל הנידון בסוגיין הוא רק לגבי שילוח טמאים חוץ למחנה, אך קק"ל נאכלין גם כשאין מחנה, אולם רבינו חננאל פירש בדברי אביי: מסתברא במחנה לוי הואי "משמע מיניה דלא הוו אוכלין קק"ל אלא בשתי מחנות", ובמסקנא פירש "אלא ודאי ג' מחנות הוו לשילוח טמאים ולאכילת קדשים" ולדבריו נמצא שגם בשילה לא אכלו אלא במחנה ישראל ו"כל הרואה" בכללו.

161. בפשטות כוונת הגמרא שבמדבר גם מחנה לוי קלט, ובשילה בטלה קליטת מחנה לוי אף שיש מחנה לוי לענין שילוח טמאים אך מחנה ישראל אינו קולט לא בשילה ולא במדבר.

אולם בשפת אמת צידד ש"שני מחנות לקליטה" הן מחנה שכינה בגג המזבח, ומחנה ישראל שכולל בתוכו את ערי המקלט, ודחה, שהרי גג מזבח של שילה אינו קולט [כמבואר ברמב"ם פ"ה מרוצח].

ויתכן עוד, שבמדבר קליטת מחנה לוי היתה מפני קדושתו, וכשבאו לארץ בטל דין זה וכל

159. בקרן אורה תמה שהרי בנוב וגבעון לא היו ג' מחנות ונמצא שכל הטמאים משתלחין למחנה אחד, ותירץ שרק מקום מנוחה או נחלה טעון ג' מחנות.

ובעולת שלמה כתב שבגלגל לא עשו ג' מחנות, כי לא הוצרכו להם אלא בשילה שהיה בזמנו מחנה ישראל, וכיון שהיה אחר כיבוש וחילוק נהגו בו בתי ערי חומה שמשלחים מביניהם מצורעין.

160. בקרן אורה כתב שבגבול מחנה ישראל בשילה הוא "בכל הרואה" כדין אכילת קדשים שם, וכן הוכיח השפת אמת מקושית רבא שהבין כי אין מחנה ישראל כי אין לו מחיצה ונמשך בכל הרואה, והסיק שזה גבול המחנה.

אך הגרי"ז [ע"ה פ' רא] כתב שמסוגיין משמע כי אף אם לא היה מחנה ישראל בשילה היה אפשר לאכול בכל הרואה, ומוכח כי "כל הרואה" הוא חוץ למקום הקדוש בקדושת מחנה ישראל, ורק העיר שילה עצמה היתה מחנה ישראל, שהרי הירושלמי [מגילה פ"א ה"ב] דן מהו "הרואה" את העיר שילה או את המשכן, והנידון הוא אם די בראיית מחנה ישראל. וכן הוכיח מתוס' בשבועות [טו] שכתבו כי חומת

ישב", ובהכרח כוונת הכתוב ללמד כי גם: עיר שקלטתו כבר דהיינו שהיה דר בה קודם שהרג, אף היא קולטתו עכשיו כשיגלה משכונה לשכונה.

שנינו במשנה: באז לגלגל הותרו הבמות.

בברייתא שלפנינו יתבארו דיני הקרבנות בשעת היתר הבמות. והדין נחלק בשני סוגי במות: א. במת צבור שנקראת "במה גדולה". ב. במת יחיד שכל אחד בנה לעצמו, היכן שרצה, והיא נקראת "במה קטנה". ונחלקו התנאים, אלו מהקרבנות קרבו בכמת צבור, ואלו בכמת יחיד, ואלו שלא קרבו כלל.

— מבאן אמרו: (162) בן לוי שהיה דר בעיר מקלט, [שהרי כל ארבעים ושמונה עיר של הלויים היו ערי מקלט] שהרג בשוגג, הרי הוא גולה מפלך לפלך, מעירו לעיר מקלט אחרת, שאף "לך" דהיינו, הלויים אף על פי שכבר נמצאים הם.

ואם גלה לתוך פלכו בתוך עירו משכונה לשכונה, פלכו קולטו (163) בדיעבד.

והוינן בה: מאי קרא המלמד כי אפילו פלכו קולטו אף שלא גלה מחוץ לעירו?

ומבארין: אמר רב אחא בריה דרב איקא: נאמר "כי בעיר מקלטו ישב" ודרשין מיתור תיבת "מקלטו", שהיה יכול לכתוב "כי שם

בעירו משכונה לשכונה, נקלט, ובתוס' פירשו עוד, שגם לכתחילה אין צריך לצאת מעירו, אלא שאם גלה בעירו אינה יכול לצאת מתחומו ולחזור לשכונה שיצא ממנה, ואילו בעיר אחרת יכול ללכת בכולה.

ומשמע כי לפירוש רש"י גם שכוונתו שיצא ממנה נחשבת בתוך התחום, וכל העיר בכלל הגלות, ולתוס' רק שכוונתו שיצא ממנה היא חוץ לתחום, ואין תחומו בתוך השכינה שגלה אליה כעיר אחרת.

וראה תוס' במכות [יב, ב] שכתבו "שלא יצא משכונה לשכונה" ובמנחת חנוך ביאר שתחומו בשכונה שגלה אליה, אך בערוך לנר כתב כי חוץ משכונתו נהרג ע"י גואל הדם, והיינו דוקא כשחזר לשכונה שיצא ממנה.

והרמב"ם [פ"ז מרוצח ה"ה] פירש, שבן לוי גולה לעיר אחרת, אך "אם הרג חוץ מערי הלויים וברח לעירו הרי זה קולטו" ומשמע שהנידון תלוי במקום ההריגה ולא במקום ישיבת הרוצח, ולכן יכול לגלות לעירו, אך אם הורג בתוך אחת מערי הלויים, אפילו אינו דר בה

ערי הלויים קולטות, ושוב אין צורך בדין "מחנה לוי" וכוונת הגמרא כי משילה ואילך לא היו אלא שתי מחנות, אך ראה במשך חכמה [שמות כא] שמחנה לוי בטר בימי שילה מפני שמכשול פסל מיכה בא על ידי לוי ונתחלל כבוד מחנה לוי ולכן לא קלטה את הרוצחים, ומשמע שגם בארץ היתה קולטת מפני קדושתה.

162. רש"י פירש דדריש ביה נמי הכי, ושמתו לך מקום אף הלויים גולים". וביאר העולת שלמה שכוונת הברייתא כי דרשו מ"לך מקום" שגם בן לוי גולה. וכך פירש הריטב"א במכות [יב, ב].

אך בסמוך פירש"י "פלכו קולטו דומיא דמדבר", והיינו שכוונת הברייתא ללמוד ממה ש"מגלין במדבר למחנה לוי" שלוי גולה בתוך פלכו. [וכן הביא הריטב"א שם בשם רש"י]. וראה עוד בסמוך.

163. רש"י פירש שלכתחילה גולה לאחד מערי חביריו [והיינו מפלך לפלך], ובדיעבד אם גלה

בכמה קטנה, כי הם נחשבים כדבר שנידר ונידב, דברי רבי מאיר.

חכמים אומרים: לא קרבן ליחיד אלא עולות ושלמים (165) **בלבד** אבל מנחה ונזירות (166) לא הקריב היחיד כלל אף בכמה גדולה, ובוזה חולקין חכמים על רבי מאיר.

רבי יהודה אומר: כל הקרבנות שהצבור והיחיד היו מקריבין באהל מועד שבמדבר שהיה שעת איסור במות והקריבו שם כל הקרבנות הן נדבה והן חובה היו מקריבין גם כן בכמה גדולה שבאהל מועד שבנגלוגל

תנו רבנן: כל קרבן שנידר ונידב שהביאוהו בנדר או בנדבה היה **קרב בכמה** קטנה [וכל שכן בכמה גדולה]. אבל קרבן שאין נידר ונידב אלא הוא קרבן חובה, בין שהוא קרבן ציבור בין שהוא קרבן יחיד אין קרב בכמה קטנה, שהרי היחיד אינו מקריב קרבנות חובותיו כלל בשעת היתר הבמות (164) אפילו בכמה גדולה, ואילו הציבור אינו מקריב קרבנותיו כלל בכמה קטנה, נמצא שקרבנות חובה אינן קרבין בכמה קטנה, אבל בכמה גדולה הוקרבו קרבנות חובה של הציבור.

קרבן מנחה וקרבנות נזירות, קריבין אף הן

צריך לברוח לאחרת.

ונמצא שלביאור רש"י ותוס' גורסין ברח "בפלכו", והלימוד ממדבר שנקלט "בפלכו" אך להרמב"ם גרסינן ברח "לפלכו" והלימוד ממדבר שבן לוי גולה מעירו לעיר אחרת, ויתכן שנחלקו בגדר מחנה לוייה במשכן אם יש בכלול קדושה, ואין בו חילוק בין מקום למקום ואין ללמוד ממנו אלא שבן לוי גולה בתוך פלכו, או שחלוק מקום השמירה שהוא קדוש משאר מחנה לוייה שדינו כערי הלויים, [וכדברי המשך חכמה לעיל] ורק מקום קדוש קלט ובארץ בטל דין זה וכל ערי הלויים קולטות ולמדו ממדבר שלוי צריך לגלות ממחנה לוייה אחד למשנהו.

164. **במקדש דוד** [כ, א] **ובמשך חכמה** [ד, ו] העירו כי בימי נוב וגבעון לא יכלו זבות ויולדות להטהר בקרבן יחיד, ונמצא שלא אכלו נשים קרבן פסח. **ובקרן אורה** צידד לבאר בירושלמי מגילה [טז ע"א] שאשה לא נאמר בה "ישרות תקריבו" כי היא צריכה להקריב חובתה כשהיא יולדת.

עוד העיר המקדש דוד [שם] שגם פר של יום כפור לא יכל להקרב בנוב וגבעון כי קרבן יחיד הוא, וראה **במשנה למלך** [פ"א מקרבן פסח

ה"ג] וקרן אורה [להלן קית, א] שדנו אם גם חובות יחיד שקבוע להם זמן לא קרבו בכמה. ונפקא מינה לעולת ראייה, ותמוה שהרי המשנה למלך [פ"ג מאבל ה"י] הביא ירושלמי [חגיגה פ"ב ה"ב] שהביאו עולת ראייה בזמן שמת דוד המלך, ואז הרי היה המשכן בגבעון, ועולת ראייה היא קרבן יחיד שקבוע לו זמן, ושמה סבר כרבי יהודה שיחיד מקריב חובתו בכמה גדולה.

165. **בעולת שלמה** כתב שרבי מאיר לא הזכיר תודה, כי היא קרבה גם בתורת שלמים, ונכללת ב"שלמים". [וכדלעיל ד, א] ותמה על הרש"ש שכתב במנחות [פ, א] שאין תודה באה בנדבה אלא רק על ד' דברים שחייב להודות עליהם. ודחה טעמו, שעל אלו ד' דברים חייב להביאה, אך יכול לנדבה גם כשלא אירעו לו. וכן נקט גם הקרן אורה וראה עוד בע"ב.

166. אף שלשון חכמים אינו מוכח שחלקו על עולה ושלמים של נזירות אלא רק על מנחה, ראה בע"ב שפשוט לגמרא שנחלקו בה בנזירות. **ובקרן אורה** דקדק מסוגיא בפסחים [לה, ב] ובירושלמי מגילה, שלא נחלקו בוזה רבי שמעון ורבנן אלא רק אמוראים.

וחכמים אומרים: כל הקרבנות שהצבור היו מקריבין באהל מועד שבמדבר היו מקריבין גם כן בבמה גדולה שבאהל מועד שבלגל שלגבי הציבור אמנם אין חילוק ביניהם, וכאן וכאן בין בבמה גדולה ובין בבמה קטנה לא קרבו ליחיד אלא עולה ושלמים בלבד שהיחיד לא הקריב חובותיו אף בבמה גדולה, נמצא שלגבי היחיד לא הושוו אהל מועד שבמדבר לאהל מועד שבגלגל, וכן לא הוקרבו ליחיד מנחה ונזירות לחכמים, [ודעת חכמים אלו כדעת חכמים דלעיל ולהלן יתבאר לענין מה נחלקן].

רבי שמעון חולק הוא על כולם בכך שהם סוברים שהצבור הקריב בבמה גדולה כל קרבנותיו ואילו הוא אומר: אף הצבור לא הקריבו בבמה גדולה אלא פסחים וחובות הקבוע להן זמן דהיינו תמידין ומוספין⁽¹⁶⁸⁾, אבל חובות שאין קבוע להן זמן כגון פר העלם דבר ושעירי עבודת כוכבים לא הקריבו הצבור בשעת איסור הבמות⁽¹⁶⁹⁾.

שהוא שעת היתר במות, וסובר רבי יהודה שהיחיד מקריב קרבנות חובותיו בבמה גדולה אף שלא מקריבם בבמה קטנה⁽¹⁶⁷⁾, ומשמע מדבריו שברין זה חולק הוא על רבי מאיר וחכמים, ונמצא כי לדעתם לא הקריב היחיד חובותיו כלל אף בבמה גדולה.

שואל רבי יהודה: מה בין אהל מועד שבמדבר לבין אהל מועד שבגלגל? מאחר שאמרנו ששוין הם לענין הקרבנות שהוקרבו בהם.

ומשיב: אהל מועד שבמדבר לא היו במות מותרות אז לכל יחיד, אהל מועד שבגלגל היו הבמות מותרות ליחיד. וגם בזמן הגלגל כשהקריב כל אדם על במתו שבראש גגו דהיינו במת יחיד, לא היה מקריב עליה אלא עולה ושלמים בלבד ולא מנחה ונזירות, ובזה סבר כדעת חכמים לעיל, [וכן לא הקריב היחיד שם חובותיו].

ונחשב כשל ציבור: כיון שבא בכינופא היינו רק כשכל יחיד מביא בפני עצמו לקיים חיוב אכילת פסח אך בגלגל לא הקריב כל יחיד קרבן פסח לעצמו, אלא כל הציבור הקריבו קרבן פסח אחד, כי יחיד לא מביא בבמה אפילו קרבן חובה שקבוע לו זמן, אלא שיש בקרבן פסח גם חובת הציבור להביא קרבן, וחייב זה יוצאים בפסח אחד לכל ישראל, [וכשכל יחיד מביא נחשב כקרבן ציבור ואין צריך להביא עוד אחד לכולם]. וראה מקראי קודש פסח [ח"א ב] שדן בדבריו.

169. תוס' [ד"ה בע"א ר"ש] כתבו שלמסקנא לרבי שמעון לא הקריבו הציבור חטאת, ואפילו שעירי יום הכפורים שקבוע להן זמן. [ונמצא

167. יתכן שנחלקו אם במה גדולה טעונה היתר במות, ולפיכך סברו ת"ק ורבי מאיר שגם בה נאמר המיעוט "ישרות" תביאו ולא חובות. אך רבי יהודה סבר שרק במה קטנה טעונה היתר, ואילו גדולה דינה כמשכן ומקדש ואינה צריכה היתר ולא התמעט בה הבאת חובות יחיד. [וכבר הבאנו לעיל קיד, א נשחלקו בזה אמוראין] וזה גם הטעם שנחלקו במקור דין זה להלן אם "בעיניו" נסוב דוקא על במת יחיד לרבי יהודה [אך של ציבור היא בכלל המקדש], ואילו רבנן סברו שגם במה גדולה היא בכלל "בעיניו", וראה עוד בהמשך הסוגיא.

168. בזרע אברהם [ו' סק"א] כתב כי מה שמצינו ביומא [נא, א] שפסח נקרא קרבן יחיד